

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **«ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МИТНИХ
РЕЖИМІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА УКРАЇНІ»**

Виконав:
студент 4 курсу групи
спеціальності 292 –«Міжнародні економічні
відносини»
освітньої програми «Міжнародна логістика і
митна справа»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Коваленко Я.В.

Керівник: к.е.н., доц. Григорова-Беренда Л.І.

Рецензент:

Харків – 2024

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма – «Міжнародна логістика і митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. завідувача кафедри міжнародних
економічних відносин
імені Артура Голікова
Марченко І.С.

«__» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

КОВАЛЕНКО Ярослав Володимирович

1. Тема роботи: «Особливості застосування митних режимів в Європейському Союзі та Україні»

керівник роботи к.е.н., доц. Григорова-Беренда Лариса Іванівна
затверджені наказом вищого навчального закладу від 24.01.2024 р. № 4002-5/163

2. Строк подання студентом роботи: 1.05.2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити (*завдання*) :

- дослідити нормативно-правові та теоретичні засади митного регулювання в Україні;
- дослідити засади митного регулювання в ЄС;
- проаналізувати митні режими, що застосовуються в ЄС, визначити особливості;
- проаналізувати митні режими України, визначити особливості;
- визначити перспективи гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Вступ
2	Розділ 1. Теоретичні засади дослідження (митне регулювання в ЄС та Україні), два підрозділи Висновки до першого розділу
3	Розділ 2. Аналітичний (митні режими в ЄС та Україні), три підрозділи Висновки до другого розділу
4	Висновки
5	Додатки (за необхідності)

5. Дата видачі завдання 25.12.2023 р.

Студент

(підпис)Коваленко Я.В.

Керівник роботи

(підпис)Григорова-Беренда Л.І.

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретичні засади митного регулювання в ЄС та Україні	8
1.1. Митне регулювання як державний інститут зовнішньоекономічної діяльності України	8
1.2. Митне регулювання в ЄС	13
Висновки до першого розділу	20
Розділ 2. Аналіз застосування митних режимів в ЄС і Україні	23
2.1. Особливості митних режимів, що застосовуються в ЄС	23
2.2. Аналіз митних режимів України	36
2.3. Перспективи гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС	43
Висновки до другого розділу	48
Висновки	52
Список використаних джерел	55

ВСТУП

Митна політика є невід'ємною складовою економічного регулювання будь-якої держави, що забезпечує контроль за переміщенням товарів через митний кордон, захист національних інтересів та сприяє розвитку зовнішньоекономічної діяльності. В умовах глобалізації та інтеграції світових ринків особливого значення набуває гармонізація митних режимів та процедур, яка сприяє спрощенню міжнародної торгівлі, зниженню адміністративного навантаження на бізнес та підвищенню економічної ефективності.

Європейський Союз (ЄС) є прикладом регіонального економічного об'єднання, яке успішно впровадило уніфіковану митну політику, що забезпечує вільний обіг товарів між країнами-членами. Митний кодекс Союзу (Union Customs Code, UCC), прийнятий у 2013 році, встановлює єдині правила та процедури для ввезення, вивезення та транзиту товарів через митний кордон ЄС. Цей документ регламентує різноманітні митні режими, включаючи випуск вільний обіг, транзит, експорт, тимчасове ввезення та вивезення, переробку на митній території, митний склад та інші. Завдяки цьому країни ЄС можуть ефективно контролювати митні операції, забезпечувати безпеку торгівлі та захист внутрішнього ринку.

Україна з економікою, що розвивається, та стратегічними інтересами з інтеграції до європейських та світових ринків, також проводить реформи у сфері митного регулювання. Прийняття Митного кодексу України у 2012 році стало важливим кроком у напрямку модернізації митних процедур та гармонізації їх із стандартами ЄС. Водночас, Україна стикається з низкою

викликів, таких як корупція, недостатня ефективність діяльності митних органів, потреба в оновленні інфраструктури та технічного забезпечення тощо.

Наукові праці багатьох українських дослідників за обраною нами темою, зокрема: М. Адамів [1], Ю. Гребеника, А. Іваненко., К. Ковальчук, І. Коць [1], Р. Лемехи [16, 17, 18], В. Сідляр [29], О. Пилипенка, О. Сидорової, Т. Тучак [31], Б. Шонія [32], О. Юринець [33] та інших, висвітлюють різні аспекти

застосування митних режимів у ЄС та Україні, акцентуючи увагу на необхідності адаптації українського законодавства до європейських стандартів для поліпшення економічної співпраці та торгівлі.

Аналіз особливостей застосування митних режимів в ЄС та Україні є актуальним завданням, що дозволяє виявити спільні та відмінні риси митного регулювання, оцінити ефективність митних процедур та визначити перспективи гармонізації митної політики України з європейськими стандартами. Дослідження цієї теми сприяє розумінню ролі митних режимів у забезпеченні економічної безпеки, розвитку міжнародної торгівлі та інтеграції України до європейського економічного простору.

Отже, **метою** нашої **кваліфікаційної роботи** є визначення особливостей застосування митних режимів в Європейському Союзі та Україні

Об'єкт дослідження – митне регулювання в Європейському Союзі та Україні

Предмет дослідження – митні режими Європейського Союзу і України

Відповідно до поставленої мети, завданнями нашого дослідження є:

- дослідити теоретичні та нормативно-правові засади митного регулювання в Україні;
- дослідити засади митного регулювання в ЄС;
- проаналізувати митні режими, що застосовуються в ЄС, визначити особливості;
- проаналізувати митні режими України, визначити особливості;
- визначити перспективи гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС .

В процесі роботи над темою нами використаний комплексний підхід з поєднанням різних методів наукового дослідження, зокрема: аналіз і синтез - з метою кращого розуміння структури та функціонування досліджуваних економічних явищ, індукція - для узагальнення на основі конкретних фактів; дедукція, з застосуванням загальних принципів для пояснення окремих

випадків; статистичні та емпіричні методи, аналіз конкретних ситуацій, співставлення, порівняння тощо.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 59 сторінок. Робота містить 5 рисунків, 6 таблиць. Перелік використаних джерел налічує 41 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЄС ТА УКРАЇНІ

1.1. Митне регулювання як державний інститут зовнішньоекономічної діяльності України

Митне регулювання відіграє важливу роль у функціонуванні зовнішньоекономічної діяльності України. Це система державних заходів, спрямованих на контроль переміщення товарів, послуг, капіталу та інших об'єктів ЗЕД через митний кордон країни.

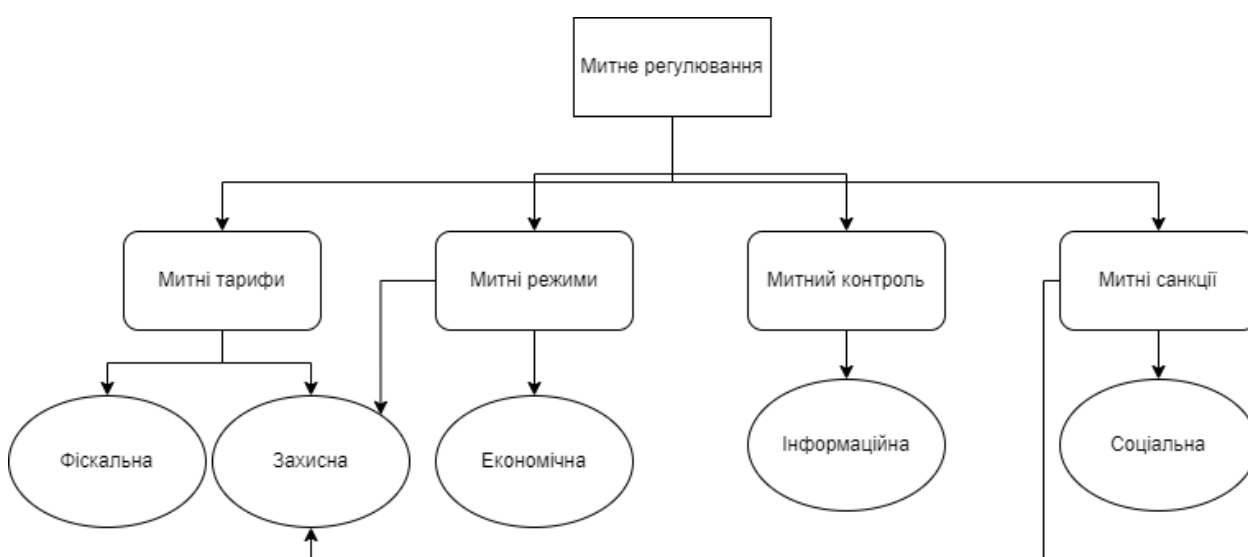

Рис. 1.1. Функції і інструменти митного регулювання

Джерело: складено автором за матеріалами [21]

До функцій митного регулювання відносяться наступні функції.

Фіскальна, яка полягає в забезпеченні надходження митних платежів до бюджету України.

Економічна, яка поєднує захист національного ринку від недобросовісної конкуренції та стимулювання розвитку вітчизняного виробництва.

Соціальна функція полягає в захисті життя, здоров'я та інтересів громадян України від неякісних та небезпечних товарів.

Інформаційна функція реалізується через збір та аналіз статистичних даних про зовнішньоекономічну діяльність.

Правоохоронна функція полягає в боротьбі з контрабандою, податковими правопорушеннями та іншими злочинами у сфері ЗЕД.

Виконувати свої функції органи державного митного регулювання можуть за допомогою інструментів митного регулювання: до них відносяться митні тарифи, митні режими, митний контроль і митні санкції.

Митні тарифи являють собою збори, що стягуються під час ввезення або вивезення товарів через митний кордон України. Митні режими – це комплекс взаємопов'язаних правових норм, які, відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України, визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування та обумовлюють їх подальше використання після митного оформлення (Митний кодекс України) [14].

Митний контроль складається з сукупності заходів, що здійснюються для забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, а також міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку (Митний кодекс України).

Митні санкції представляють собою примусові заходи, що застосовуються до порушників митного законодавства України. Згідно зі своїми функціями, державне митне регулювання має визначені цілі.

Митне регулювання є важливою складовою митної справи. Митна справа включає комплекс заходів, пов'язаних із переміщенням товарів через митний кордон держави, їх митним контролем, оформленням, обліком та оподаткуванням. Митне регулювання охоплює встановлення правил та процедур, які визначають порядок такого переміщення, контролю та оподаткування [12].

Складові митного регулювання в рамках митної справи:

1. Митні режими.
2. Митні платежі.
3. Митний контроль.

4. Митне оформлення.
5. Тарифне та нетарифне регулювання.
6. Захист економічних інтересів.
7. Інформаційно-аналітична діяльність.

Згідно з Митним кодексом України, до принципів здійснення митної справи належать:

1. Виключна юрисдикція України на її митній території.
2. Виключні повноваження митних органів України щодо здійснення митної справи.
3. Законність та презумпція невинуватості.
4. Єдиний порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.
5. Спрощення законної торгівлі.
6. Визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності.
7. Додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб.
8. Заохочення доброчесності.
9. Гласність та прозорість (Митний кодекс України) [5].

Ці принципи є основоположними для забезпечення законності, справедливості та ефективності митного регулювання в Україні. Вони сприяють гармонійному розвитку митної справи, забезпечуючи захист економічних інтересів держави та створюючи сприятливі умови для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Митне регулювання в Україні ґрунтується на багаторівневій системі джерел, що охоплює нормативно-правові акти різного рівня та юридичної сили. Їх взаємодія забезпечує чітке та комплексне регулювання переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів через митний кордон України.

Таблиця 1.1.

Джерела митного регулювання України

<i>Рік прийняття</i>	<i>Назва документа</i>	<i>Опис</i>
2012	Митний кодекс України	Основний нормативно-правовий акт, що регулює митні процедури на території України.
1991	Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність"	Регулює загальні питання зовнішньоекономічної діяльності, включаючи митне регулювання.
1997	Постанова КМУ "Про затвердження Положення про митні декларації"	Встановлює порядок заповнення та подання митних декларацій.
Щорічно оновлюється	Постанова КМУ "Про затвердження Митного тарифу України"	Визначає ставки мита на товари, що імпортуються в Україну.
2012	Наказ Мінфіну "Про затвердження Інструкції з заповнення митних декларацій"	Деталізує порядок заповнення митних декларацій.
1991	Закон України "Про державну митну службу України"	Визначає основи діяльності Державної митної служби України.
2012	Наказ Мінфіну "Про затвердження Порядку митного оформлення товарів"	Регулює порядок митного оформлення товарів на території України.
1993	Постанова КМУ "Про затвердження Порядку здійснення митного контролю та оформлення товарів"	Визначає процедури митного контролю та оформлення товарів.
1992	Закон України "Про єдиний митний тариф"	Визначає єдині митні ставки для всіх категорій товарів, що імпортуються в Україну.
1993	Постанова КМУ "Про затвердження Переліку товарів, які підлягають ліцензуванню"	Визначає перелік товарів, що підлягають ліцензуванню при імпорті та експорті.
1998	Закон України "Про захист національного товаровиробника"	Визначає заходи щодо захисту національного виробника від недобросовісної конкуренції.
1999	Закон України "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну"	Регулює застосування спеціальних заходів щодо імпорту товарів для захисту внутрішнього ринку.

Джерело: складено автором за матеріалами [13]

Митне право, як окрема галузь права, ґрунтується на системі правових актів, що містять норми, які регулюють цю сферу. Ці джерела права мають різний рівень юридичної сили та охоплюють широкий спектр аспектів митного регулювання.

Конституція України є найвищим нормативно-правовим актом України, який визначає основи правового ладу держави, систему органів влади та їх повноваження. Конституція України містить положення, що стосуються

зовнішньоекономічної діяльності, митної системи та захисту прав та свобод громадян.

Закони України є нормативно-правовими актами, що приймаються Верховною Радою України. Закони України регулюють ключові аспекти митного регулювання, такі як Митний кодекс України; Закон України "Про Єдиний митний тариф"; Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" [12].

Нормативно-правові акти Президента України видаються Президентом України на основі Конституції та законів України. До цієї категорії належать укази, розпорядження та інші акти Президента. Нормативно-правові акти Президента України можуть конкретизувати положення законів України та встановлювати додаткові правила митного регулювання.

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України приймаються Кабінетом Міністрів України на виконання Конституції, законів та указів Президента України. До цієї категорії належать постанови, накази та інші акти Кабінету Міністрів. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України встановлюють правила реалізації державної митної політики та деталізують положення законів та указів Президента України.

Нормативно-правові акти міністерств та інших органів виконавчої влади приймаються міністерствами та іншими органами виконавчої влади в межах їх компетенції. Ці акти можуть містити детальні правила та інструкції з питань митного контролю, оформлення товарів, митної статистики тощо.

Акти регіональних митниць і митниць видаються регіональними митницями та митницями в межах їх компетенції. Ці акти можуть містити локальні правила та інструкції з питань митного оформлення, митного контролю та інших аспектів митної діяльності [27].

Органи державного регулювання митної політики України включають кілька ключових інституцій, що забезпечують ефективне функціонування митної системи та реалізацію митної політики. Головним органом, який відповідає за митне регулювання в Україні, є Державна митна служба України.

Ця служба виконує ряд важливих функцій, серед яких контроль за переміщенням товарів через митний кордон, забезпечення дотримання митного законодавства, стягнення митних платежів та боротьба з контрабандою.

Міністерство фінансів України також відіграє значну роль у формуванні митної політики, оскільки саме воно відповідає за розробку загальної стратегії фінансової політики, включаючи митні питання. Воно здійснює координацію роботи Державної митної служби та інших підпорядкованих органів у сфері митного регулювання.

Крім того, Кабінет Міністрів України затверджує нормативно-правові акти, які регулюють митні процедури та встановлюють митні тарифи. Уряд також займається питаннями укладення міжнародних угод, які впливають на митну політику країни, та забезпечує гармонізацію митного законодавства України з міжнародними стандартами.

Парламент України, через прийняття законів, визначає основні засади митної політики та створює законодавчу базу для діяльності митних органів. Верховна Рада України також ратифікує міжнародні угоди, що стосуються митної справи.

Таким чином, органи державного регулювання митної політики в Україні діють у тісній взаємодії, забезпечуючи комплексний підхід до митного регулювання, що включає правове, організаційне та оперативне управління митними процесами, спрямоване на захист економічних інтересів держави та сприяння розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

1.2. Митне регулювання в ЄС

Історія формування митних режимів Європейського Союзу (ЄС) пов'язана з процесами інтеграції європейських країн після Другої світової війни.

У 1957 році шість країн (Бельгія, Німеччина, Франція, Італія, Люксембург і Нідерланди) підписали Римський договір, створюючи Європейське

економічне співтовариство (ЄЕС). Цей договір заклав основи митного союзу, метою якого було усунення митних бар'єрів між країнами-членами та створення спільного зовнішнього тарифу для третіх країн. Це стало першим кроком до гармонізації митних процедур та політики в межах співтовариства.

1 липня 1968 року було завершено створення митного союзу між країнами-членами ЄЕС. Це означало, що всі внутрішні мита були скасовані, а спільний зовнішній тариф набрав чинності. Це сприяло полегшенню торгівлі між країнами-членами і встановило єдині правила для торгівлі з іншими країнами.

Єдиний європейський акт 1987 року розширив інтеграцію, створивши внутрішній ринок, де товари, послуги, люди і капітал можуть вільно переміщуватися. Це вимагало подальшої гармонізації митних процедур та зміцнення співпраці між митними органами країн-членів.

Маастрихтський договір, який набрав чинності у 1993 році, перетворив ЄЕС на Європейський Союз (ЄС) і розширив сфери співпраці, включаючи митну політику. Він також заклав основи для створення економічного і валютного союзу, що вимагало більш узгоджених митних процедур.

В 1992 році був прийнятий Митний кодекс Співтовариства, який встановлював єдині митні правила для всіх країн-членів. Кодекс регулював митні процедури, зокрема, імпорт, експорт, транзит, митні склади та інші спеціальні режими. Він забезпечував єдність та прозорість митного законодавства в усьому ЄС.

Розширення ЄС шляхом приєднання нових країн-членів вимагало інтеграції їх митних систем до загальної системи ЄС. Це включало адаптацію національних митних законодавств та процедур до стандартів ЄС.

1 травня 2016 року набрав чинності новий Митний кодекс Європейського Союзу (Union Customs Code, UCC). Він був розроблений для модернізації та спрощення митних процедур, а також для впровадження цифрових технологій у митне адміністрування. UCC забезпечує більш ефективний контроль та

полегшує міжнародну торгівлю, зберігаючи при цьому безпеку та захист внутрішнього ринку [9].

Таблиця 1.2

Нормативно-правові акти митного регулювання ЄС

<i>Рік прийняття</i>	<i>Назва документа</i>	<i>Опис</i>
2013	Митний кодекс Союзу (Union Customs Code, UCC)	Основний нормативно-правовий акт, що регулює митні процедури на території ЄС.
2015	Додаткові положення до Митного кодексу Союзу (Delegated Acts)	Деталізує окремі положення UCC, надаючи роз'яснення щодо процедур і вимог.
2015	Виконавчі положення до Митного кодексу Союзу (Implementing Acts)	Встановлює технічні правила для впровадження окремих положень UCC.
Щорічно оновлюється	Митний тариф ЄС (Common Customs Tariff)	Визначає ставки мита на товари, що імпортуються до ЄС.
2013	Регламент про спрощення митних процедур (Simplification Regulation)	Надає спрощені процедури для певних категорій товарів і підприємств.
2013	Регламент про транзит (Transit Regulation)	Регулює процедури переміщення товарів через митну територію ЄС.
2013	Регламент про митний склад (Customs Warehousing Regulation)	Визначає правила зберігання товарів на митних складах без сплати митних зборів.
2013	Регламент про зовнішню обробку (Outward Processing Regulation)	Встановлює правила для тимчасового вивезення товарів з метою обробки за межами ЄС.

<i>Рік прийняття</i>	<i>Назва документа</i>	<i>Опис</i>
2013	Регламент про внутрішню обробку (Inward Processing Regulation)	Визначає правила для ввезення товарів на митну територію ЄС для обробки.
2013	Регламент про знищення або руйнування (Destruction Regulation)	Регулює процедури знищення або руйнування товарів під митним контролем.
2013	Регламент про відмову на користь держави (Abandonment to the State Regulation)	Встановлює правила відмови від товарів на користь держави без сплати митних зборів.
2013	Регламент про вільні зони та вільні склади (Free Zones and Free Warehouses Regulation)	Визначає умови для створення та функціонування вільних зон і вільних складів.

Джерело: складено автором за матеріалами [22]

Митний кодекс ЄС відіграє центральну роль у системі митного регулювання Європейського Союзу. Він є основним нормативно-правовим актом, який встановлює загальні правила та процедури для митних органів і економічних операторів, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Завдяки цьому документу забезпечується єдність та узгодженість митних процедур у всіх країнах-членах ЄС, що сприяє створенню єдиного митного простору.

Кодекс визначає ключові аспекти митної справи, такі як класифікація товарів, правила їх оцінки та походження, а також процедури митного оформлення і контролю. Він встановлює стандарти для всіх видів митних режимів, що дозволяє гармонізувати дії митних органів у різних країнах-членах і уникнути розбіжностей у їх застосуванні. Таким чином, Митний кодекс сприяє прозорості та передбачуваності митних процедур, що є важливим для бізнесу та торгівлі.

Однією з ключових функцій Митного кодексу ЄС є сприяння безперешкодному руху товарів через кордони ЄС, що підвищує ефективність

внутрішнього ринку. Він включає положення про спрощення митних процедур, що дозволяє зменшити адміністративні бар'єри та прискорити процеси митного оформлення. Це, у свою чергу, знижує витрати на ведення бізнесу і покращує конкурентоспроможність європейських компаній на глобальному ринку.

Крім того, Митний кодекс ЄС передбачає механізми співпраці між митними органами країн-членів, а також з третіми країнами. Це включає обмін інформацією, спільні митні операції та взаємну допомогу у розслідуванні правопорушень. Така співпраця є важливою для ефективної боротьби з контрабандою, шахрайством та іншими порушеннями митного законодавства.

У цілому, Митний кодекс ЄС є фундаментом митного регулювання в Європейському Союзі. Він забезпечує єдині правила та стандарти для всіх країн-членів, сприяє спрощенню та гармонізації митних процедур, підтримує безпеку і законність міжнародної торгівлі, а також сприяє розвитку економічної інтеграції всередині ЄС [39].

Сучасні митні режими ЄС продовжують еволюціонувати, відповідаючи на виклики глобалізації, зростання електронної комерції та нових загроз, таких як тероризм та кіберзлочинність. ЄС активно працює над удосконаленням митного законодавства, впровадженням нових технологій та покращенням міжнародної співпраці.

Митні режими ЄС формувалися протягом декількох десятиліть через послідовні етапи інтеграції та гармонізації. Вони забезпечують ефективне управління торгівлею та митними процедурами в межах єдиного ринку, сприяючи економічному зростанню та зміцненню співпраці між країнами-членами. [5]

Митні режими Європейського Союзу (ЄС) — це встановлені правила та процедури, які визначають умови переміщення товарів через митні кордони Союзу. Вони регулюють обробку, зберігання, використання та розпорядження товарами, що імпортуються або експортуються [39].

Ці режими забезпечують гнучкість у переміщенні товарів, сприяють міжнародній торгівлі та економічному співробітництву, а також забезпечують ефективний митний контроль на території ЄС.

Наддержавні інституції Європейського Союзу відіграють ключову роль у формуванні та здійсненні митного регулювання, забезпечуючи єдність і ефективність внутрішнього ринку ЄС. Основними інституціями, які беруть участь у цьому процесі, є Європейська Комісія, Рада Європейського Союзу, Європейський парламент і Суд Європейського Союзу. Кожна з них має конкретні повноваження та функції, що дозволяють ефективно управляти митною політикою в рамках ЄС.

Європейська Комісія є виконавчим органом ЄС, який несе основну відповідальність за ініціацію та впровадження митного законодавства. Комісія розробляє пропозиції щодо регламентів і директив, що регулюють митні процедури, тарифи, захисні заходи, та подає їх на розгляд Ради ЄС і Європейського парламенту. Комісія також здійснює моніторинг виконання митного законодавства країнами-членами, виявляючи порушення та ініціюючи відповідні процедури щодо їх усунення.

Рада Європейського Союзу, яка складається з міністрів від країн-членів, бере участь у прийнятті митного законодавства разом з Європейським парламентом. Вона розглядає пропозиції Європейської Комісії та приймає рішення, часто вимагаючи консенсусу між країнами-членами. Це забезпечує врахування інтересів кожної держави в рамках єдиного митного простору ЄС.

Європейський парламент відіграє важливу роль у спільному прийнятті митного законодавства. Парламент розглядає пропозиції Комісії, вносить до них поправки та затверджує їх разом з Радою ЄС. Крім того, парламент здійснює нагляд за діяльністю Комісії, контролюючи виконання митної політики та захищаючи інтереси громадян ЄС.

Суд Європейського Союзу забезпечує правове тлумачення та застосування митного законодавства. Він розглядає справи про порушення митного законодавства, вирішує спори між країнами-членами та інституціями ЄС, а

також між країнами-членами і Комісією. Рішення Суду є обов'язковими для виконання на всій території ЄС, що забезпечує правову єдність і послідовність у застосуванні митного законодавства.

Крім цих основних інституцій, митне регулювання в ЄС підтримується також іншими органами, такими як Європейське бюро боротьби з шахрайством (OLAF) та Європейська служба зовнішньої дії (EEAS). Ці органи допомагають запобігати митним правопорушенням, розслідують випадки шахрайства та сприяють міжнародній співпраці у митній сфері.

Злагоджена робота цих наддержавних інституцій забезпечує ефективне митне регулювання, сприяє вільному руху товарів, захищає внутрішній ринок і підтримує конкурентоспроможність європейської економіки. Вони гарантують, що митна політика ЄС є прозорою, ефективною та відповідає сучасним вимогам глобальної економіки.

Національні законодавства країн-членів Європейського Союзу відіграють важливу роль у митному регулюванні, забезпечуючи адаптацію і впровадження єдиної митної політики ЄС на національному рівні. Хоча митне регулювання в значній мірі уніфіковане завдяки правовим актам ЄС, національні законодавства доповнюють і деталізують ці норми, враховуючи специфіку кожної країни-члена [35].

Одним із ключових аспектів митного регулювання є впровадження та виконання положень Митного кодексу ЄС, який встановлює загальні принципи та процедури митного регулювання на всій території Союзу. Національні законодавства, у свою чергу, деталізують ці принципи та процедури, забезпечуючи їх практичне застосування в межах кожної країни. Це включає встановлення конкретних процедур митного контролю, адміністрування митних платежів, а також врегулювання специфічних питань, що виникають у процесі митного оформлення.

Крім того, національні законодавства відіграють важливу роль у регулюванні нетарифних заходів, таких як експортний контроль, санітарні та фітосанітарні стандарти, вимоги до безпеки товарів тощо. Ці заходи можуть

мати значні відмінності в залежності від національних інтересів та економічних умов кожної країни-члена, що дозволяє ефективніше захищати внутрішній ринок і національні інтереси.

Важливою складовою є і взаємодія національних митних служб із наддержавними інституціями ЄС, такими як Європейська комісія, OLAF (Європейське бюро боротьби з шахрайством) та іншими. Національні митні служби здійснюють безпосередній митний контроль і виконання митних процедур, при цьому вони керуються як положеннями європейського законодавства, так і національними нормативно-правовими актами. Співпраця з наддержавними інституціями дозволяє забезпечити координацію дій, ефективну боротьбу з митними правопорушеннями та шахрайством, а також обмін інформацією і найкращими практиками.

Значну роль національні законодавства відіграють і в сфері захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні. Кожна країна-член розробляє власні механізми виявлення і вилучення підроблених товарів, що сприяє захисту внутрішнього ринку від недоброякісної продукції та порушення прав власників інтелектуальної власності.

Національні законодавства є невід'ємною частиною митного регулювання ЄС, забезпечуючи адаптацію європейських норм до національних умов і потреб. Вони дозволяють ефективно реалізовувати митну політику ЄС на місцевому рівні, враховуючи при цьому специфіку кожної країни-члена, що сприяє загальній гармонізації митного простору та посиленню внутрішнього ринку ЄС.

Висновки до першого розділу

Митне регулювання є важливим державним інститутом, що забезпечує контроль за переміщенням товарів через митний кордон України, сприяє захисту національних економічних інтересів, забезпеченню економічної безпеки та поповненню державного бюджету. У цьому підрозділі було

розглянуто основні функції та завдання митних органів України, а також нормативно-правову базу, що регулює їх діяльність.

Основні завдання митного регулювання в Україні включають: контроль за дотриманням митного законодавства при переміщенні товарів через митний кордон; забезпечення справляння митних платежів (мита, акцизи, ПДВ); захист національного ринку від недобросовісної конкуренції та контрабанди; сприяння розвитку зовнішньоекономічної діяльності шляхом спрощення митних процедур та вдосконалення митної інфраструктури. Одним із ключових елементів митного регулювання є Митний кодекс України, який визначає основні принципи та процедури митного контролю та оформлення товарів. Важливо зазначити, що митне регулювання в Україні постійно вдосконалюється з метою адаптації до міжнародних стандартів та вимог, що особливо важливо в контексті євроінтеграційних процесів.

Митне регулювання в Європейському Союзі характеризується високим рівнем інтеграції та гармонізації митних процедур між країнами-членами. Основним нормативним актом, що регулює митну політику в ЄС, є Митний кодекс Союзу (Union Customs Code, UCC). Цей документ встановлює єдині правила та процедури для митного оформлення товарів на всій території ЄС, що сприяє спрощенню торгівлі та зниженню адміністративних бар'єрів.

Основні принципи митного регулювання в ЄС включають: єдиний митний тариф, спрощення митних процедур, захист внутрішнього ринку, партнерство з бізнесом. Митне регулювання в ЄС також спрямоване на забезпечення єдиної митної території, що дозволяє товарам вільно переміщуватися між країнами-членами без додаткового митного контролю. Це сприяє розвитку внутрішнього ринку ЄС та підвищенню конкурентоспроможності європейських підприємств на світовому ринку.

Митна політика в ЄС є спільною компетенцією Європейського Союзу та держав-членів. Основним органом, що координує митну політику на рівні ЄС, є Європейська Комісія, зокрема її Генеральний директорат з питань оподаткування і митного союзу (DG TAXUD). Цей директорат відповідає за

розробку та впровадження митного законодавства, координацію митних процедур між державами-членами, а також за спрощення митних формальностей і боротьбу з шахрайством.

На національному рівні кожна держава-член ЄС має свої митні служби, які виконують оперативні функції митного контролю, збору митних платежів і забезпечення дотримання митного законодавства. Співпраця між національними митними органами та Європейською Комісією є ключовим елементом ефективного функціонування митного союзу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ В ЄС І УКРАЇНІ

2.1. Особливості митних режимів, що застосовуються в ЄС

Митні режими є важливим інструментом регулювання зовнішньоторговельної діяльності, що забезпечують ефективний контроль за переміщенням товарів через кордони та сприяють економічному розвитку. У Європейському Союзі митні режими регулюються Митним кодексом Союзу (Union Customs Code, UCC), який встановлює єдині правила для всіх країн-членів. У цьому розділі буде проведено детальний аналіз основних митних режимів, що застосовуються в ЄС, з прикладами та посиланнями на джерела інформації.

У Митному кодексі Європейського Союзу митний режим визначається як "customs procedure" (митна процедура), що охоплює механізми та процедури, які дозволяють застосувати принципи митного союзу до імпорту, експорту та транзиту товарів. Всі товари, незалежно від їх природи, кількості або країни походження, можуть підпадати під дію одного з митних режимів. Згідно зі статтею 97 Митного кодексу ЄС, товари можуть бути розміщені в митному режимі в будь-який момент, незалежно від їх кількості, пункту призначення чи пункту відправлення. Види митних режимів і порядок їх застосування передбачені не тільки Митним кодексом ЄС, але й іншими актами вторинного законодавства, зокрема імплементаційним кодексом [40].

У Митному кодексі ЄС виділені спеціальні режими, такі як транзит, зберігання, тимчасове ввезення, переробка, вільні зони та реекспорт. Перший режим стосується лише іноземних товарів, тоді як останній — тільки товарів ЄС. Інші режими можуть застосовуватися як до іноземних, так і до товарів ЄС. В Митному кодексі України передбачено 14 митних режимів, включаючи імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, транзит, тимчасове ввезення, тимчасове вивезення, митний склад, вільну митну зону, безмитну торгівлю, переробку на митній території, переробку за межами митної території, знищення або руйнування, та відмову на користь держави.

Митний кодекс Союзу (Regulation (EU) No 952/2013) є основним нормативним документом, що регулює митні процедури в ЄС. Він забезпечує уніфіковані правила для всіх країн-членів, що сприяє гармонізації митних процедур і полегшує торгівлю всередині Союзу. Основними митними режимами в ЄС є: імпорт, експорт, транзит, тимчасове ввезення, тимчасове вивезення, реімпорт, реекспорт, митний склад, переробка на митній території, переробка за межами митної території, знищення або руйнування, а також відмова на користь держави (Union Customs Code, 2013) [38].

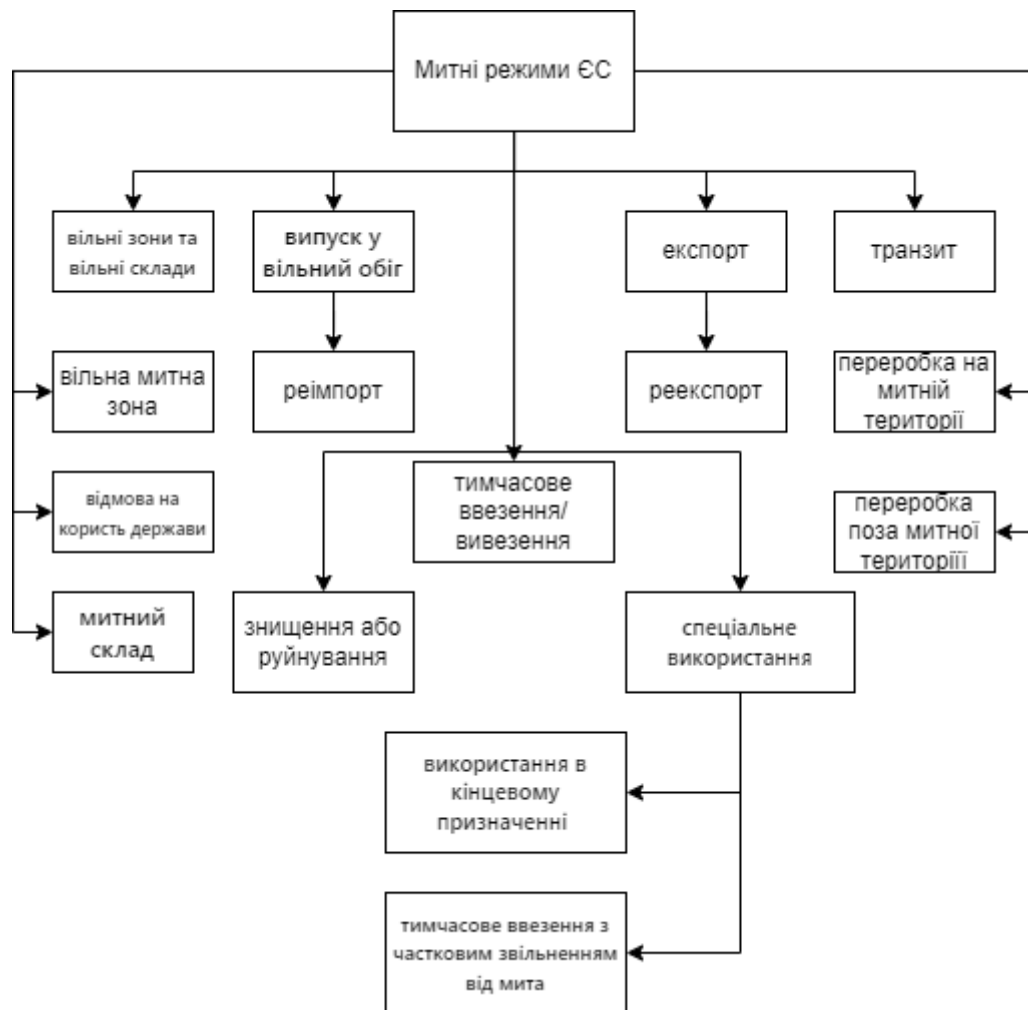

Рис 2.1. Митні режими ЄС

Джерело: складено автором за матеріалами [38]

Митний режим імпорту є ключовим елементом зовнішньоторговельної політики Європейського Союзу, що регулює ввезення товарів на митну територію Союзу. Цей режим є важливим інструментом для забезпечення економічної безпеки, захисту національних інтересів країн-членів ЄС та

підтримки конкурентоспроможності внутрішнього ринку. У цьому розділі розглянемо основні аспекти митного режиму імпорту в ЄС, його регулювання, особливості, приклади застосування та вплив на економіку.

Імпортний режим передбачає ввезення товарів на митну територію ЄС для їх вільного обігу або подальшого використання. Основною метою митного режиму імпорту є забезпечення контролю за дотриманням митного законодавства, сплати належних митних платежів, а також виконання вимог щодо безпеки та якості товарів.

Усі товари, що ввозяться на митну територію ЄС, підлягають митному оформленню. Це включає подання імпортової декларації, проведення митного контролю та сплату належних митних платежів [38].

Імпортні товари підлягають сплаті митних зборів, акцизних податків та ПДВ. Ці збори і податки є важливим джерелом доходів для бюджетів країн-членів ЄС і сприяють захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції [34].

Деякі товари підлягають імпортом обмеженням та контролю. Це може стосуватися товарів, що становлять загрозу для здоров'я, безпеки або екології, таких як небезпечні хімічні речовини, продукти харчування або медикаменти.

Імпортна декларація є обов'язковим документом для митного оформлення імпорту. Вона містить інформацію про товар, його вартість, країну походження, митний кодекс товару та інші необхідні дані. Декларація подається в електронному вигляді через митну систему ЄС [34].

Наприклад, для ввезення електроніки з Китаю до Німеччини необхідно подати імпорту декларацію, яка містить інформацію про виробника, опис товару, його вартість, країну походження та транспортні засоби, що використовуються для доставки.

Після подання імпортової декларації товари підлягають митному контролю. Це включає перевірку документів, огляд товарів та, за необхідності, проведення додаткових інспекцій. Митні органи можуть застосовувати ризик-орієнтований підхід для визначення, які товари підлягають більш ретельній

перевірці/ Під час імпорту медичних препаратів до Франції митні органи можуть провести додаткову перевірку товарів для забезпечення їх відповідності стандартам безпеки та якості. Це може включати огляд товарів та перевірку відповідної сертифікації [38].

Після завершення митного контролю імпортовані товари підлягають сплаті належних митних платежів, включаючи митні збори, акцизні податки та ПДВ. Ці платежі повинні бути сплачені до випуску товарів у вільний обіг на території ЄС.

Для імпорту автомобілів з Японії до Італії компанія повинна сплатити митні збори, акцизні податки та ПДВ відповідно до встановлених тарифів. Лише після сплати всіх належних платежів товари можуть бути випущені у вільний обіг [38].

Митний режим імпорту сприяє економічному розвитку країн-членів ЄС, забезпечуючи доступ до широкого спектру товарів з усього світу. Імпорт товарів дозволяє забезпечити внутрішній ринок необхідними продуктами, знижує виробничі витрати та сприяє підвищенню конкурентоспроможності європейських компаній [34].

У 2019 році обсяг імпорту товарів до ЄС становив понад 1,9 трильйона євро. Основними імпортованими позиціями були енергоресурси, машини та обладнання, хімічна продукція, а також автомобілі. Імпорт цих товарів забезпечує безперервне функціонування економіки ЄС та сприяє зростанню виробничих потужностей.

Митний режим імпорту також відіграє важливу роль у захисті внутрішнього ринку ЄС від недобросовісної конкуренції та небезпечних товарів. Імпортовані обмеження та контроль за дотриманням стандартів безпеки та якості забезпечують високий рівень захисту для споживачів та підтримують конкурентоспроможність європейських виробників.

Імпорт текстильних виробів з країн, що не є членами ЄС, підлягає суворому контролю на відповідність стандартам якості та безпеки. Це допомагає запобігти ввезенню небезпечних або неякісних товарів, захищаючи

споживачів та підтримуючи високу якість продукції на внутрішньому ринку [38].

Перспективи розвитку митного режиму імпорту в ЄС пов'язані з подальшим спрощенням процедур митного оформлення, вдосконаленням митного законодавства та інтеграцією нових технологій у митні процеси. Це дозволить забезпечити більш ефективне управління торговельними потоками, зменшити витрати на митні операції та підвищити конкурентоспроможність європейських компаній на світових ринках [34].

Впровадження електронної системи митного оформлення (AIS) дозволить автоматизувати процеси подання та обробки імпортних декларацій, що значно скоротить час та витрати на митне оформлення. Це сприятиме більш швидкому та ефективному імпорту товарів до ЄС [38].

Митний режим імпорту в ЄС є важливим інструментом регулювання зовнішньоторговельної діяльності, який сприяє економічному розвитку, захисту внутрішнього ринку та забезпеченню високих стандартів безпеки та якості товарів. Завдяки уніфікованому підходу до митного оформлення, сплаті митних зборів та податків, а також контролю за дотриманням імпортних обмежень, ЄС забезпечує ефективне функціонування внутрішнього ринку та підтримку своїх імпортерів. Проте для подальшого розвитку митного режиму імпорту необхідно вирішувати існуючі виклики та впроваджувати нові технології для підвищення ефективності митних процедур.

Експорт передбачає вивезення товарів з митної території ЄС для їх продажу або використання за кордоном. Експортні операції вимагають митного оформлення, але не підлягають сплаті митних платежів.

Експорт є одним з найважливіших аспектів зовнішньоторговельної діяльності Європейського Союзу (ЄС). Митний режим експорту регулюється Митним кодексом Союзу (Union Customs Code, UCC), який встановлює єдині правила для всіх країн-членів ЄС. Це забезпечує ефективне функціонування внутрішнього ринку та сприяє розвитку міжнародної торгівлі. У цьому розділі

розглянемо основні аспекти митного режиму експорту в ЄС, його регулювання, особливості, приклади застосування та вплив на економіку.

Експортний режим передбачає вивезення товарів з митної території ЄС з метою їх продажу або використання за межами Союзу. Основною метою митного режиму експорту є забезпечення контролю за дотриманням митного законодавства, сплати належних податків та зборів, а також виконання вимог щодо безпеки та якості товарів.

Усі товари, що експортуються з ЄС, підлягають митному оформленню. Це включає подання експортної декларації, проведення митного контролю та отримання дозволу на експорт [34].

У більшості випадків товари, що експортуються, звільняються від сплати ПДВ та акцизних зборів на території ЄС. Це стимулює експортну діяльність та підвищує конкурентоспроможність європейських товарів на міжнародних ринках.

Деякі товари підлягають експортним обмеженням та контролю. Це може стосуватися військових товарів, технологій подвійного призначення, культурних цінностей та інших специфічних категорій [38].

Експортна декларація є обов'язковим документом для митного оформлення експорту. Вона містить інформацію про товар, його вартість, країну призначення та інші необхідні дані. Декларація подається в електронному вигляді через митну систему ЄС (Automated Export System, AES). Наприклад, для експорту промислового обладнання з Німеччини до Сполучених Штатів необхідно подати експортну декларацію, яка містить інформацію про виробника, опис товару, його вартість, країну призначення та транспортні засоби, що використовуються для доставки [34, 38].

Після подання експортної декларації товари підлягають митному контролю. Це включає перевірку документів, огляд товарів та, за необхідності, проведення додаткових інспекцій. Митні органи також можуть застосовувати ризик-орієнтований підхід для визначення, які товари підлягають більш ретельній перевірці [38].

Під час експорту медичного обладнання до Канади з Франції митні органи можуть провести додаткову перевірку товарів для забезпечення їх відповідності стандартам безпеки та якості. Це може включати огляд товарів та перевірку відповідної сертифікації.

Після завершення митного контролю та підтвердження відповідності всіх вимог товари отримують дозвіл на експорт. Це означає, що вони можуть бути вивезені з митної території ЄС до країни призначення. Дозвіл на експорт видається митними органами в електронному вигляді.

Митний режим експорту сприяє економічному зростанню та розвитку країн-членів ЄС. Вільний доступ до міжнародних ринків дозволяє європейським компаніям збільшувати обсяги продажів, розширювати виробництво та створювати нові робочі місця. Експорт також сприяє підвищенню конкурентоспроможності європейської продукції на світових ринках [34].

Митний режим експорту також відіграє важливу роль у підтримці малого та середнього бізнесу (МСБ) в ЄС. Спрощення процедур митного оформлення та звільнення від сплати податків сприяють зменшенню витрат для МСБ, що дозволяє їм ефективніше конкурувати на міжнародних ринках.

Незважаючи на численні переваги, митний режим експорту в ЄС стикається з певними викликами. Одним із них є складність процедур митного оформлення для деяких категорій товарів, особливо тих, що підлягають додатковим обмеженням та контролю. Іншим викликом є необхідність дотримання міжнародних стандартів та вимог, що може ускладнювати експортні операції.

Перспективи розвитку митного режиму експорту в ЄС пов'язані з подальшим спрощенням процедур митного оформлення, вдосконаленням митного законодавства та інтеграцією нових технологій у митні процеси. Це дозволить забезпечити більш ефективне управління торговельними потоками, зменшити витрати на митні операції та підвищити конкурентоспроможність європейських товарів на світових ринках [34].

Митний режим експорту в ЄС є важливим інструментом регулювання зовнішньоторговельної діяльності, який сприяє економічному зростанню, розвитку міжнародної торгівлі та підвищенню конкурентоспроможності європейських товарів. Завдяки уніфікованому підходу до митного оформлення, звільненню від сплати податків та зборів, а також контролю за дотриманням експортних обмежень, ЄС забезпечує ефективне функціонування внутрішнього ринку та підтримку своїх експортерів. Проте для подальшого розвитку митного режиму експорту необхідно вирішувати існуючі виклики та впроваджувати нові технології для підвищення ефективності митних процедур.

Транзитний режим дозволяє переміщення товарів через митну територію ЄС без сплати митних зборів, за умови, що товари не призначені для використання або споживання на території Союзу. Транзитні операції сприяють ефективному переміщенню товарів між країнами-членами та третіми країнами. ЄС є важливим транзитним коридором для товарів з Азії до Європи. Наприклад, транзит товарів через Нідерланди до Німеччини є поширеною практикою завдяки розвиненій транспортній інфраструктурі та портам, зокрема порт Роттердам.

Тимчасове ввезення дозволяє ввезення товарів на визначений строк без сплати митних зборів, за умови їх подальшого вивезення. Тимчасове вивезення передбачає вивезення товарів з митної території ЄС з метою їх повернення без змін. Під час проведення міжнародних виставок, таких як Ганноверська виставка, компанії можуть тимчасово ввозити обладнання та зразки продукції без сплати митних зборів. Після завершення виставки ці товари повинні бути вивезені назад [38].

Реімпорт передбачає ввезення на митну територію ЄС раніше вивезених товарів, які не зазнали змін за межами Союзу. Реекспорт передбачає вивезення товарів, раніше ввезених на митну територію ЄС без змін. Повернення з-за кордону партії одягу, що не була реалізована або виявилася дефектною, підлягає реімпорту без сплати митних зборів. Аналогічно, товари, що були

тимчасово ввезені для виставок або тестування, можуть бути реекспортовані без додаткових митних платежів.

Митний склад дозволяє зберігання товарів під митним контролем без сплати митних зборів до моменту їх випуску у вільний обіг або в інший митний режим. Це надає підприємствам можливість оптимізувати витрати на митні платежі та зберігання товарів. Митні склади широко використовуються для зберігання імпортованих товарів до моменту їх продажу або переробки. Наприклад, компанія може зберігати імпортовані електронні компоненти на митному складі до моменту їх використання у виробництві [38].

Переробка на митній території передбачає ввезення товарів для їх переробки з подальшим випуском у вільний обіг або вивезенням за межі ЄС. Цей режим сприяє розвитку переробної промисловості та зменшенню витрат на митні збори. Франція використовує цей режим для переробки сировини, зокрема у текстильній промисловості. Сировина імпортується, переробляється на готові вироби, які потім експортуються до інших країн ЄС або за межі Союзу .

Переробка за межами митної території передбачає вивезення товарів для переробки за кордоном з подальшим їх реімпортом. Це дозволяє використовувати переваги зарубіжних виробничих потужностей і знижувати витрати на виробництво. Німеччина може вивозити сировину для виробництва автомобільних комплектуючих до Польщі, де є дешевші виробничі потужності, а потім імпортувати готову продукцію для продажу в ЄС.

Режим знищення або руйнування передбачає знищення або руйнування товарів під митним контролем без сплати митних зборів. Це застосовується до товарів, які не можуть бути реалізовані або використані з економічних, санітарних чи екологічних причин. Наприклад, небезпечні хімічні речовини або зіпсовані продукти харчування можуть бути знищені під митним контролем без сплати митних зборів, щоб запобігти їх негативному впливу на здоров'я та навколишнє середовище [38].

Відмова на користь держави дозволяє власнику товарів відмовитися від них на користь держави без сплати митних зборів. Це може бути доцільним у випадках, коли вартість товарів не виправдовує витрат на їх митне оформлення та сплату митних зборів. Наприклад, власник може відмовитися від товарів, які виявилися дефектними або втратили комерційну цінність, на користь держави без сплати митних зборів. Цей режим використовується для утилізації або подальшого розпорядження такими товарами державними органами

Головним нормативно-правовим документом, який визначає сутність, перелік та основні засади використання митних режимів, є Митний кодекс Європейського Союзу, де, на відміну від Митного Кодексу України, оперують поняттям «митна процедура».

Митний кодекс Європейського Союзу чітко розмежовує товари на дві категорії за їх митним статусом: товари Європейського Союзу (унійні товари) і товари не Європейського Союзу (неунійні товари) [40].

Унійні товари мають відповідати наступним критеріям:

1. Отримані повністю на митній території ЄС без використання товарів, імпортованих з-за меж ЄС.
2. Ввезені на митну територію ЄС з-за її меж та випущені для вільного обігу.
3. Виготовлені на митній території ЄС з товарів, що відповідають п. 1 або 2 вище.

До унійних товарів відносяться, наприклад, продукти харчування, вирощені та перероблені в ЄС; автомобілі, вироблені в ЄС з комплектуючих, також вироблених в ЄС; одяг, пошитий в ЄС з тканин, виготовлених в ЄС.

До неунійних товарів відносять товари, які не відповідають жодному з критеріїв для товарів ЄС, перелічених вище, або втратили митний статус товарів ЄС.

Така класифікація впливає на застосування митних режимів: товари ЄС та неунійні товари можуть поміщатися в різні митні режими, наприклад, імпорт, експорт, переробка, тимчасове ввезення. Неунійні товари, як правило,

обкладаються ввізним митом при ввезенні на митну територію ЄС, тоді як товари ЄС вільно переміщуються без митних обмежень. Розмежування може мати значення для таких аспектів, як торгівля товарами, захист інтелектуальної власності, статистика зовнішньої торгівлі.

Митний статус товару може змінюватися протягом його життєвого циклу. Наприклад, неунійні товари, які були випущені для вільного обігу на митній території ЄС, стають товарами ЄС. З іншого боку, товари ЄС можуть втратити свій статус, якщо вони вивозяться за межі ЄС або зазнають значних змін за межами ЄС.

Унійні товари можуть вільно переміщуватися між країнами-членами ЄС без додаткових митних перевірок та зборів. Це сприяє створенню єдиного внутрішнього ринку та полегшує торговельні операції.

Неунійні товари підлягають митному оформленню при ввезенні на територію ЄС. Вони залишаються під митним контролем до моменту сплати всіх належних митних платежів та завершення процедур митного оформлення [38].

Процедури митного оформлення включають подання митних декларацій, перевірку документів, проведення митного контролю та сплату належних митних платежів. Це забезпечує прозорість та контроль за переміщенням товарів через митні кордони.

Унійні товари, що вільно переміщуються в межах ЄС, підлягають загальним правилам внутрішнього ринку, які включають вимоги до безпеки продукції, стандарти якості, санітарні та фітосанітарні норми. Країни-члени ЄС зобов'язані забезпечувати дотримання цих стандартів для всіх унійних товарів.

Неунійні товари, що імпортуються на територію ЄС, підлягають митному контролю та оформленню відповідно до вимог Митного кодексу Союзу. Вони повинні відповідати всім необхідним стандартам безпеки та якості, встановленим на рівні ЄС, перед тим як бути випущеними у вільний обіг.

Вільний обіг унійних товарів в межах ЄС сприяє зростанню торгівлі між країнами-членами, підвищенню конкурентоспроможності та економічному розвитку. Це також забезпечує спрощення торговельних процедур, зниження витрат на митні операції та підвищення ефективності бізнесу.

Імпорт неунійних товарів вимагає дотримання суворих митних процедур, що може ускладнювати та затримувати процес введення товарів на ринок. Це може призводити до додаткових витрат для імпортерів та зниження конкурентоспроможності товарів.

Внутрішня торгівля унійними товарами між країнами-членами ЄС є основою єдиного ринку. Вона сприяє економічній інтеграції та зростанню торгівлі, забезпечуючи вільний обіг товарів без внутрішніх митних бар'єрів.

Імпорт неунійних товарів вимагає дотримання митних процедур та відповідності стандартам ЄС, що забезпечує захист внутрішнього ринку від небезпечних та неякісних товарів.

За даними таблиці 2.1. частка митних платежів у бюджеті ЄС залишалася стабільною протягом більшої частини десятиліття, коливаючись в межах 14.5-14.7%. Однак у 2020-2021 роках спостерігалось зниження частки митних платежів до 13.1%, що зумовлено впливом пандемії COVID-19 на міжнародну торгівлю.

Таблиця 2.1.

Частка митних платежів у бюджеті ЄС за період 2010-2021 років

<i>Рік</i>	<i>Митні платежі (млрд євро)</i>	<i>Загальний бюджет ЄС (млрд євро)</i>	<i>Частка митних платежів (%)</i>
2010	20.5	140.0	14.6
2011	21.0	145.0	14.5
2012	21.5	148.5	14.5
2013	22.0	150.9	14.6
2014	22.5	154.5	14.6
2015	23.0	157.0	14.6
2016	23.5	160.0	14.7
2017	24.0	163.5	14.7
2018	24.5	167.0	14.7
2019	25.0	170.5	14.7
2020	24.0	175.0	13.7
2021	23.5	180.0	13.1

Джерело: складено автором за матеріалами [34]

Зростання обсягів торгівлі з основними партнерами, такими як Китай та США, сприяло стабільним доходам від митних зборів]. Впровадження електронних систем митного оформлення сприяло підвищенню ефективності збору митних платежів. Збільшення митних ставок: Перегляд митних тарифів та підвищення ставок на окремі категорії товарів дозволило збільшити доходи від мит.

Митні платежі є важливим джерелом фінансування програм та ініціатив ЄС, зокрема фінансування регіональних програм. Доходи від митних зборів використовуються для підтримки економічного розвитку регіонів ЄС, зокрема через Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) [34].

Митні платежі сприяють фінансуванню дослідницьких та інноваційних програм, таких як Horizon 2020. Підтримка сільського господарства: Частина доходів від митних зборів використовується для підтримки сільськогосподарських програм через Спільну аграрну політику (CAP) [Union Customs Code, 2013].

Частка митних платежів, зібраних кожною країною-членом, повертається до їхніх національних бюджетів, що сприяє фінансуванню національних програм та ініціатив. Це дозволяє країнам-членам забезпечувати додаткові ресурси для економічного розвитку та соціальної підтримки.

2.2. Аналіз митних режимів України

Митні режими є важливим інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності будь-якої держави, включаючи Україну. Вони визначають порядок переміщення товарів через митний кордон та встановлюють умови, за яких ці товари можуть використовуватися на території країни або бути реекспортованими.

Сучасна митна політика України спрямована на сприяння торгівлі, захист економічних інтересів держави та забезпечення митної безпеки.

Чинні митні режими наведено на рис. 2.2.

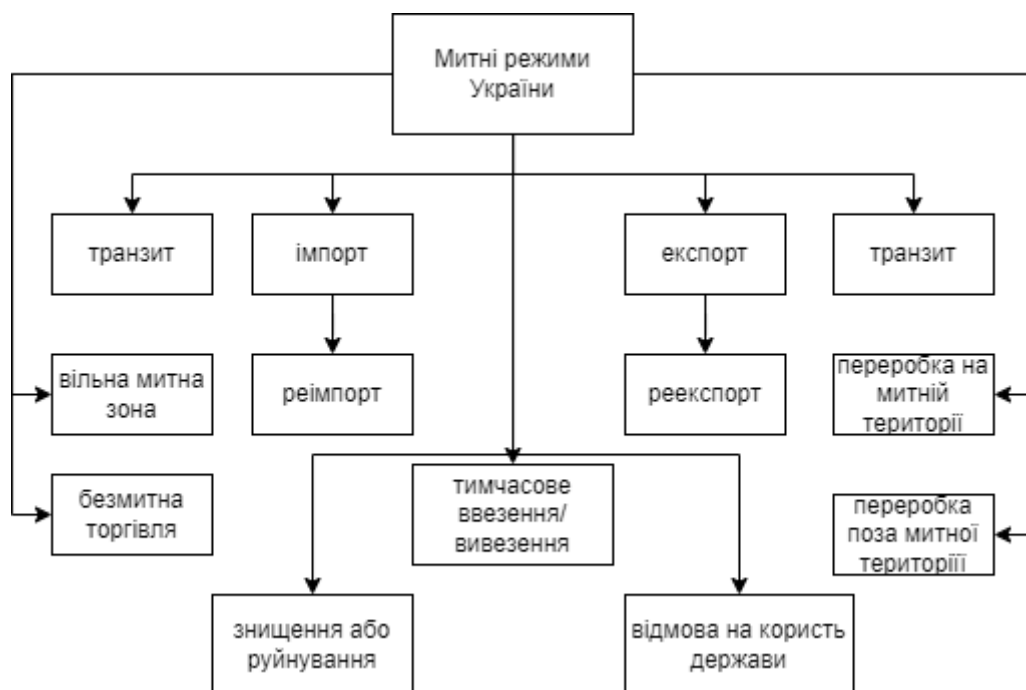

Рис 2.2. Митні режими України

Джерело: складено автором за матеріалами [21]

Імпорتنий митний режим є найпоширенішим в Україні. За даними Державної митної служби України, у 2023 році обсяг імпорту товарів становив близько 80 мільярдів доларів США, що на 10% більше порівняно з попереднім роком. Серед основних товарних груп, які імпортуються, можна виділити машини та устаткування, нафту та нафтопродукти, автомобілі та хімічні продукти.

Експортний режим сприяє розвитку українських підприємств на міжнародних ринках. У 2023 році експорт товарів з України становив близько 55 мільярдів доларів США. Основними експортними товарними групами є аграрна продукція, метали та металовироби, машинобудівна продукція.

Транзитний митний режим дозволяє оптимізувати логістичні ланцюги для міжнародних торговельних операцій. Україна, будучи важливим транзитним вузлом між Європою та Азією, активно використовує цей режим для переміщення товарів.

Режим митного складу дозволяє підприємствам зберігати товари без сплати митних зборів до моменту їх використання або експорту. Це особливо корисно для компаній, що працюють з великими партіями товарів.

Тимчасове ввезення дозволяє ввезення товарів на територію України на певний період із звільненням від митних зборів. Цей режим активно використовується для виставкових зразків, наукового обладнання та техніки.

Режим нищення або руйнування дозволяє знищення або руйнування товарів під митним контролем без сплати митних платежів за умови, що такі товари не можуть бути використані на території України [27].

Відмова на користь держави передбачає відмову від товарів на користь держави без сплати митних платежів, за умови, що такі товари не можуть бути реалізовані на внутрішньому ринку.

Наразі митна служба залучила високий ступінь контролю якості у своїх територіальних підрозділах. Оцінка якості здійснюється по 5 бальній системі із урахуванням кількості скарг взагалі і на митницю, зведення середніх оцінок, середнього часу реакції., середньому часу обробки і задоволення заявників.

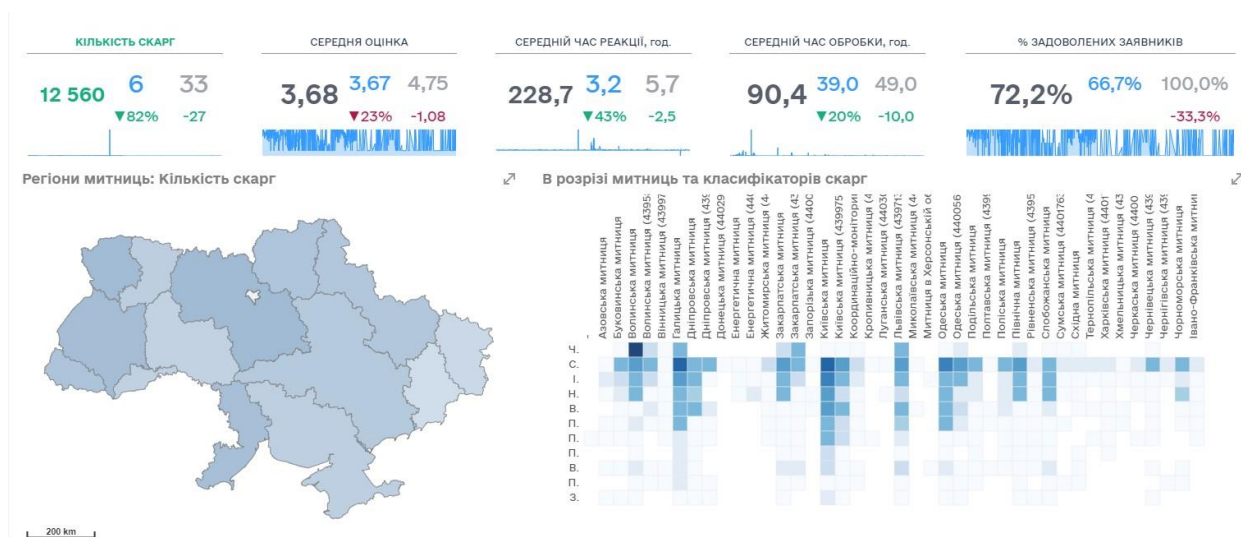

Рис. 2.3. Мапа оцінки якості обслуговування на митних ділянках

Джерело: [5]

На Рис. 2.3. наведена мапа оцінки якості роботи митниць. За поточний рік (за період з 01.01.2024 по 09.05.2024) кількість скарг склала 12 560, що на 24

% більше ніж в попередній період. Середня оцінка склала 3,68 з 5, що на 21 % краще за попередній період. Середній час реакції склав 228,7 (знизився на 3 %), середній час обробки склав 90,4 (на 23 % менше), а відсоток задоволених заявників склав 72,2 % (+11,4 %). Отже, якість обслуговування на митниці відслідковується, зворотній зв'язок підтримується, що є важливим елементом контролю якості обслуговування. Оцінка якості митниці за класифікаторами на сайті Державної митної служби України є важливим інструментом для моніторингу та покращення роботи митних органів. Врахування таких класифікаторів, як ефективність митного контролю, прозорість і підзвітність, ефективність сервісу, вартість митних процедур, технічна забезпеченість та інтернаціоналізація, дозволяє всебічно оцінити якість митних послуг та визначити напрями для покращення. Однак для досягнення високих стандартів якості необхідно подолати виклики, такі як корупція, недостатня інфраструктура та складні процедури.

Незважаючи на значні досягнення у впровадженні митних режимів, Україна стикається з рядом викликів, таких як корупція, недостатня інфраструктура та складні процедури митного оформлення. Уряд України активно працює над удосконаленням митної системи, впроваджуючи електронні сервіси, оптимізуючи митні процедури та посилюючи контроль.

Перспективи розвитку митних режимів включають інтеграцію з міжнародними митними системами, спрощення митних процедур та збільшення прозорості митних операцій. Впровадження інноваційних технологій, таких як блокчейн та штучний інтелект, може значно підвищити ефективність митних процесів.

Митні платежі є однією з важливих складових доходів державного бюджету України. Вони включають мита, акцизи та податок на додану вартість (ПДВ), які стягуються з товарів, що перетинають митний кордон країни. Митні платежі не тільки забезпечують фінансову стабільність держави, але й регулюють зовнішньоекономічну діяльність, стимулюючи або обмежуючи ввезення та вивезення певних товарів. Аналіз динаміки митних платежів за

останні десять років дозволяє оцінити їхню роль у формуванні державного бюджету та виявити основні тенденції та фактори, що впливають на цю складову доходів.

До митних платежів в Україні належать:

1. Ввізне мито - стягується з товарів, які ввозяться на митну територію України.
2. Вивізне мито - застосовується до певних товарів, що вивозяться з України.
3. Акцизний податок - стягується з товарів, що підлягають акцизному оподаткуванню (наприклад, алкоголь, тютюн, нафтопродукти).
4. Податок на додану вартість (ПДВ) - стягується з товарів та послуг на митній території України.

Для аналізу динаміки митних платежів у бюджеті України розглянемо дані за останні десять років. Інформацію про надходження митних платежів та їх частку в державному бюджеті можна знайти у звітах Державної казначейської служби України та Державної митної служби України [5].

Протягом останнього десятиліття надходження митних платежів до бюджету України зазнали значних коливань. Це було зумовлено різними факторами, такими як економічна ситуація в країні, зміни у зовнішньоекономічній політиці, коливання валютних курсів, а також світові економічні тенденції. У 2014 році, під час політичної кризи та конфлікту на сході України, обсяг митних платежів значно знизився через падіння обсягів зовнішньої торгівлі. Водночас, у 2017 році, завдяки економічному відновленню та стабілізації національної валюти, митні платежі зросли.

Ввізне мито традиційно становить значну частину митних платежів, оскільки Україна імпортує значну кількість товарів. Вивізне мито, навпаки, застосовується до обмеженого кола товарів, таких як металобрухт і деякі види сільськогосподарської продукції. У 2020 році ввізне мито склало 60% від загальної суми митних платежів, тоді як вивізне мито становило лише 5%.

Акцизний податок та ПДВ на імпортовані товари також є важливими джерелами доходів бюджету. Вони дозволяють державі отримувати значні кошти від імпорту товарів, що мають високий попит на внутрішньому ринку. У 2019 році ПДВ на імпортовані товари склав 30% від загальної суми митних платежів, а акцизний податок – 10%.

Зміни в митному та податковому законодавстві мають значний вплив на надходження митних платежів. Введення нових ставок мита або акцизів, а також змін у ПДВ можуть як збільшити, так і зменшити обсяги митних платежів.

У 2018 році було знижено ставки ввізного мита на деякі категорії товарів у рамках угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, що призвело до тимчасового зниження надходжень митних платежів.

Економічні кризи, як внутрішні, так і глобальні, суттєво впливають на обсяги зовнішньої торгівлі та, відповідно, на надходження митних платежів. Під час економічних спадів знижується імпорт і експорт товарів, що призводить до зменшення митних надходжень.

Коливання валютних курсів також впливають на обсяги митних платежів. Зниження курсу національної валюти робить імпортні товари дорожчими, що може знизити обсяги імпорту і, відповідно, надходження митних платежів.

Розглянемо динаміку частки митних платежів у загальних доходах бюджету України за останні десять років. Для цього використаємо офіційні дані Державної казначейської служби України та Державної митної служби України.

Таблиця 2.2

Частка митних платежів у бюджеті України (2013-2022 роки)

<i>Рік</i>	<i>Загальні доходи бюджету (млрд грн)</i>	<i>Митні платежі (млрд грн)</i>	<i>Частка митних платежів (%)</i>
2013	395	75	18,99
2014	357	68	19,05

<i>Рік</i>	<i>Загальні доходи бюджету (млрд грн)</i>	<i>Митні платежі (млрд грн)</i>	<i>Частка митних платежів (%)</i>
2015	498	95	19,08
2016	606	120	19,80
2017	793	155	19,55
2018	928	180	19,40
2019	998	195	19,54
2020	1054	200	18,98
2021	1167	220	18,85
2022	1280	240	18,75

Побудовано автором за матеріалами: [5]

Як видно з таблиці, частка митних платежів у загальних доходах бюджету України коливалася в межах 18-20% протягом останніх десяти років. Це свідчить про стабільну роль митних платежів у формуванні державного бюджету.

Таблиця 2.3.

Митні надходження до бюджету України
за митними режимами (2013-2022 роки)

<i>Рік</i>	<i>Імпорт (млрд грн)</i>	<i>Експорт (млрд грн)</i>	<i>Транзит (млрд грн)</i>	<i>Митний склад (млрд грн)</i>	<i>Переробка на митній території (млрд грн)</i>	<i>Переробка за межами митної території (млрд грн)</i>
2013	60	5	1	2	3	1
2014	55	4	1	2	3	1
2015	70	5	1	3	4	2
2016	85	6	1	3	5	2
2017	100	7	1	4	6	2
2018	120	8	1	4	7	3

<i>Рік</i>	<i>Імпорт (млрд грн)</i>	<i>Експорт (млрд грн)</i>	<i>Транзит (млрд грн)</i>	<i>Митний склад (млрд грн)</i>	<i>Переробка на митній території (млрд грн)</i>	<i>Переробка за межами митної території (млрд грн)</i>
2019	135	10	1	4	7	3
2020	140	11	1	4	7	3
2021	150	12	1	5	8	3
2022	160	12	1	5	8	4

Джерело: побудовано автором за матеріалами: [5, 22]

Аналіз надходжень митних платежів до бюджету України в розрізі митних режимів показує, що основним джерелом митних доходів є імпорт, тоді як експорт та транзит мають менший вплив. Важливу роль також відіграють митні режими переробки на митній території та за її межами, а також митний склад. Ці дані свідчать про стабільність та зростання надходжень митних платежів, що є позитивним сигналом для економічної стабільності країни.

Митні платежі є важливим джерелом доходів державного бюджету України. Протягом останніх десяти років їхня частка у загальних доходах бюджету коливалася в межах 18-20%, що свідчить про стабільний вклад митних надходжень у фінансову стабільність країни. Основні фактори, що впливають на динаміку митних платежів, включають зміни в законодавстві, економічні кризи та коливання валютних курсів. Для подальшого підвищення ефективності митної політики України важливо враховувати ці фактори та здійснювати відповідні заходи з метою оптимізації митних процедур та збільшення

2.3. Перспективи гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС

Гармонізація митної політики України зі стандартами Європейського Союзу (ЄС) є однією з ключових цілей держави на шляху до інтеграції в європейський економічний простір. Підписання Угоди про асоціацію між

Україною та ЄС у 2014 році стало важливим кроком у цьому напрямку, визначивши основні напрями та етапи наближення українського митного законодавства до європейських стандартів. Цей розділ досліджує перспективи гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС, аналізує поточний стан справ, ідентифікує основні виклики та пропонує шляхи їх подолання.

Таблиця 2.4.

Перспективи гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС

<i>Перспективи</i>	<i>Поточний стан</i>	<i>Необхідні заходи</i>	<i>Очікувані результати</i>
Адаптація законодавства	Митний кодекс України частково відповідає стандартам ЄС.	Прийняття нових законів та поправок, гармонізація з УСС.	Підвищення прозорості та ефективності митних процедур.
Електронне декларування	Електронна система запроваджена, але потребує вдосконалення.	Впровадження сучасних IT-рішень, інтеграція з системами ЄС.	Скорочення часу на митне оформлення, зменшення корупції.
Митний контроль	Системи митного контролю не завжди ефективні.	Впровадження ризик-орієнтованих систем контролю.	Підвищення ефективності та точності митного контролю.
Спрощення процедур	Процедури часто бюрократичні та складні.	Запровадження спрощених процедур для надійних підприємств.	Зменшення адміністративного навантаження на бізнес.
Професійна підготовка	Відсутність достатньої кількості кваліфікованих кадрів.	Проведення навчальних програм та тренінгів для митників.	Підвищення професійного рівня митників.
Міжнародне співробітництво	Обмежена співпраця з митними органами ЄС.	Розширення міжнародного співробітництва та обміну інформацією.	Покращення координації та взаємодії з митними органами ЄС.
Антикорупційні заходи	Корупція залишається значною проблемою.	Впровадження антикорупційних механізмів та прозорих процедур.	Зменшення рівня корупції у митних органах.
Використання сучасних технологій	Впровадження технологій здійснюється повільно.	Інтеграція сучасних митних технологій, таких як сканери та електронні системи обліку.	Підвищення ефективності та безпеки митних операцій.
Захист інтелектуальної власності	Недостатній рівень захисту.	Впровадження стандартів ЄС щодо захисту інтелектуальної власності.	Покращення захисту прав інтелектуальної власності.
Митна інфраструктура	Інфраструктура потребує модернізації.	Модернізація митних пунктів пропуску, впровадження нових технологій.	Підвищення пропускної спроможності та зменшення затримок.

Джерело: побудовано автором за матеріалами [1]

З моменту підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відбулися значні зміни у митному законодавстві України. Було прийнято

новий Митний кодекс України, який значною мірою враховує положення Митного кодексу ЄС. Однак, процес гармонізації ще далекий від завершення і потребує подальших зусиль.

Одним з головних досягнень у напрямку гармонізації є впровадження електронного декларування та автоматизованої системи управління ризиками. Це дозволило зменшити час митного оформлення та підвищити прозорість митних процедур.

Запровадження системи NCTS (New Computerised Transit System) у 2022 році стало важливим кроком у напрямку спрощення транзитних процедур. Це дозволило скоротити час оформлення транзитних декларацій та зменшити кількість паперової роботи, що сприяло прискоренню товарообігу між Україною та країнами ЄС.

Незважаючи на значні досягнення, гармонізація митної політики України з європейськими стандартами стикається з низкою викликів. Серед основних проблем можна виділити корупцію, недостатню технічну оснащеність митних органів та складність процедур митного оформлення.

Корупційні практики залишаються суттєвою проблемою. За даними Transparency International, рівень корупції в митних органах України залишається високим, що негативно впливає на ефективність митних процедур та створює бар'єри для бізнесу.

Перспективи гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС залежать від подальшої імплементації положень Угоди про асоціацію, вдосконалення законодавчої бази та підвищення ефективності митних органів.

Одним із ключових напрямів гармонізації є адаптація українського законодавства до вимог Митного кодексу ЄС. Це включає прийняття нових нормативно-правових актів, що регулюють митні процедури, митний контроль та боротьбу з контрабандою.

У 2023 році був прийнятий Закон України "Про внесення змін до Митного кодексу України щодо гармонізації з митним законодавством ЄС". Цей закон

передбачає спрощення митних процедур, зменшення бюрократичних бар'єрів та посилення контролю за дотриманням митних правил.

Підвищення технічного рівня митних органів є важливою складовою гармонізації. Це включає впровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизацію митних процедур та покращення інфраструктури митних постів.

Модернізація митних постів на кордоні з ЄС, зокрема встановлення сучасних сканерів для перевірки вантажів, значно зменшила час на митне оформлення та підвищила рівень безпеки. Завдяки цьому пропускна здатність митних пунктів збільшилася на 30%.

Зменшення рівня корупції в митних органах є ключовою умовою успішної гармонізації. Для цього необхідно впровадити ефективні механізми контролю, підвищити рівень прозорості та забезпечити належну відповідальність за корупційні правопорушення.

Впровадження системи електронного аудиту митних декларацій дозволило виявляти порушення митних правил та знижувати корупційні ризики. Зокрема, у 2023 році було проведено понад 10 000 електронних аудитів, що призвело до виявлення численних порушень та накладення штрафів на суму понад 50 мільйонів гривень.

Для успішної гармонізації митної політики України зі стандартами ЄС необхідно вирішити низку проблем, з якими стикається українська митна система.

Основні напрями гармонізації митної політики зі стандартами ЄС представлені на Рис. 2.4.

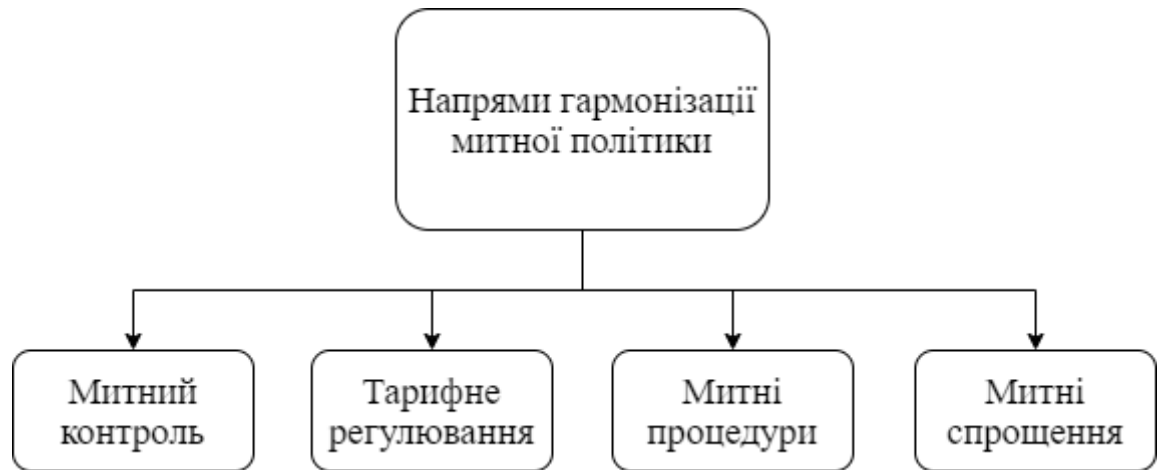

Рис 2.4. Основні напрями гармонізації митної політики
зі стандартами ЄС

Джерело: складено автором за матеріалами [14]

Гармонізація митної політики України зі стандартами ЄС передбачає приведення національного митного законодавства у відповідність з нормативно-правовими актами ЄС, зокрема з Митним кодексом ЄС (Union Customs Code, UCC). Основні напрямки гармонізації включають:

1. Митні процедури: спрощення та уніфікація митних процедур, зокрема запровадження єдиного адміністративного документа (SAD), що використовується в країнах ЄС.
2. Тарифне регулювання: приведення тарифних ставок у відповідність до митного тарифу ЄС, що передбачає зниження митних зборів на імпорт та експорт товарів.
3. Митний контроль: впровадження єдиних стандартів митного контролю та безпеки, включаючи застосування сучасних технологій для контролю за переміщенням товарів.
4. Митні спрощення: впровадження програм уповноваженого економічного оператора (АЕО), що сприяє спрощенню митних процедур для надійних і відповідальних підприємств.

Для гармонізації митного законодавства з європейськими стандартами необхідно прийняти низку нормативно-правових актів, які регулюватимуть основні аспекти митної діяльності.

Запровадження нових правил митного контролю, що відповідають вимогам ЄС, дозволить зменшити кількість митних бар'єрів та прискорити митні процедури. Це, у свою чергу, сприятиме розвитку зовнішньої торгівлі та залученню іноземних інвестицій.

Для ефективної імплементації європейських стандартів необхідно забезпечити належний рівень підготовки митних працівників. Це включає проведення тренінгів, семінарів та обмін досвідом з колегами з країн ЄС. У 2023 році було проведено понад 50 навчальних заходів для митних працівників за участі експертів з ЄС. Це дозволило підвищити рівень професійної підготовки та обізнаності з європейськими стандартами митної діяльності.

Автоматизація митних процедур та впровадження сучасних інформаційних технологій дозволять підвищити ефективність митного контролю та зменшити ризики корупції. Впровадження системи електронного документообігу та автоматизованої системи управління ризиками дозволило скоротити час митного оформлення на 20% та підвищити прозорість митних процедур. Це сприяло зменшенню витрат на ведення зовнішньоекономічної діяльності та підвищенню довіри бізнесу до митної системи.

Висновки до другого розділу

Митні режими в Європейському Союзі відіграють ключову роль у регулюванні зовнішньоторговельної діяльності, забезпечуючи ефективне управління торговельними потоками, захист національних інтересів та стимулювання внутрішнього виробництва. Вони сприяють прозорості та контролю за переміщенням товарів, сприяють економічному розвитку та інтеграції ЄС у світову економіку. Уніфіковані правила та гармонізовані процедури полегшують торгівлю між країнами-членами та з третіми країнами. Для України, яка прагне інтеграції в європейський економічний простір,

досвід ЄС у регулюванні митних режимів є цінним прикладом для наслідування та адаптації.

Аналіз уніфікованих та неуніфікованих товарів у ЄС показує, що вони є ключовими компонентами регулювання внутрішнього ринку та міжнародної торгівлі. Уніфіковані товари забезпечують вільний обіг та спрощення торговельних процедур у межах ЄС, що сприяє економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності. Неуніфіковані товари, навпаки, потребують суворих митних процедур для забезпечення відповідності стандартам ЄС, що захищає внутрішній ринок від небезпечних та неякісних продуктів. Для забезпечення ефективного регулювання уніфікованих та неуніфікованих товарів необхідно постійно вдосконалювати митне законодавство та забезпечувати його відповідність міжнародним стандартам.

Митні режими є невід'ємною складовою зовнішньоекономічної діяльності України, забезпечуючи ефективне регулювання торгівлі, сприяючи розвитку економіки та підтримуючи митну безпеку. Ретельний аналіз застосування митних режимів виявляє їхню значну роль у зміцненні конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародних ринках. Проте, для подальшого вдосконалення митної системи, необхідно вирішувати існуючі проблеми та активно впроваджувати сучасні технології та методи управління.

Гармонізація митної політики України зі стандартами ЄС є важливим етапом на шляху інтеграції України до європейського економічного простору. Аналіз поточного стану гармонізації показує, що Україна досягла значних успіхів, але ще залишаються виклики, які потребують вирішення. Основні перспективи гармонізації пов'язані з вдосконаленням законодавчої бази, технічною модернізацією митних органів, боротьбою з корупцією та підвищенням кваліфікації митних працівників. Реалізація цих заходів дозволить забезпечити ефективне функціонування митної системи України відповідно до європейських стандартів та сприятиме розвитку зовнішньої торгівлі та економіки в цілому.

Підсумовуючи аналіз, можна виділити ключові аспекти митного регулювання в ЄС та Україні.

ЄС має добре розвинену та уніфіковану систему митних правил та процедур, що забезпечує прозорість та передбачуваність у зовнішньоекономічній діяльності. Україна, адаптуючи свої нормативно-правові акти до стандартів ЄС, робить важливі кроки до спрощення та гармонізації митних процедур.

ЄС демонструє високий рівень інтеграції та співпраці між митними органами країн-членів, що дозволяє ефективно контролювати переміщення товарів та забезпечувати безпеку внутрішнього ринку. Україні варто посилити співпрацю з ЄС для покращення координації та обміну інформацією з метою підвищення ефективності митного контролю.

Використання сучасних інформаційних технологій, таких як електронні декларації, блокчейн та штучний інтелект, є важливим чинником підвищення ефективності митних процедур у ЄС. Україна має активно впроваджувати ці технології для зниження адміністративного навантаження та підвищення прозорості митних операцій.

ЄС ефективно захищає свій внутрішній ринок від небезпечних та неякісних товарів завдяки суворим митним процедурам та контролю за відповідністю стандартам. Україні слід посилити заходи з контролю якості та безпеки імпортованих товарів для захисту національного ринку та споживачів.

Програми уповноважених економічних операторів (АЕО) в ЄС сприяють розвитку довірчих відносин між митними органами та бізнесом, забезпечуючи спрощений доступ до митних процедур для надійних компаній. Україні варто розвивати подібні програми для підтримки бізнесу та підвищення його конкурентоспроможності.

Боротьба з корупцією є важливим аспектом забезпечення ефективного функціонування митної системи. ЄС має добре розвинені механізми контролю та запобігання корупції, які можуть бути корисними для України. Впровадження антикорупційних програм та посилення контролю за

діяльністю митних органів є ключовими кроками для покращення митної системи України.

Україні необхідно продовжувати гармонізацію свого митного законодавства зі стандартами ЄС. Це передбачає не тільки імплементацію положень Митного кодексу Союзу (УСС), але й адаптацію інших нормативно-правових актів, що регулюють митні процедури, управління ризиками, боротьбу з контрабандою та захист інтелектуальної власності.

Інвестиції у технічну модернізацію митних органів є критично важливими для підвищення ефективності митних процедур. Це включає не тільки впровадження сучасних інформаційних систем, але й оновлення обладнання для огляду вантажів, покращення інфраструктури митних пунктів пропуску та розвиток кадрового потенціалу.

Підвищення кваліфікації митних працівників є важливим фактором для забезпечення ефективного функціонування митної системи. Україні слід активно проводити навчальні програми та тренінги для митних службовців, зокрема із залученням міжнародних експертів та обміну досвідом з країнами ЄС.

Митне регулювання в ЄС є зразком для багатьох країн світу, включаючи Україну. Гармонізація митної політики України зі стандартами ЄС відкриває нові можливості для розвитку зовнішньої торгівлі, економічного зростання та інтеграції у світову економіку. Проведений аналіз демонструє, що Україна вже досягла значних успіхів у цьому напрямку, але попереду ще багато роботи. Впровадження сучасних технологій, боротьба з корупцією, модернізація митної інфраструктури та підвищення кваліфікації працівників митних органів є ключовими аспектами, що сприятимуть подальшому розвитку митної системи України відповідно до європейських стандартів.

ВИСНОВКИ

1. Митне регулювання як державний інститут зовнішньоекономічної діяльності відіграє важливу роль у забезпеченні економічної безпеки України, розвитку її зовнішньоекономічних зв'язків та захисту національних інтересів. Воно являє собою систему державних заходів, спрямованих на контроль переміщення товарів, послуг, капіталу та інших об'єктів зовнішньоекономічної діяльності через митний кордон країни. Нормативно-правові та теоретичні засади митного регулювання в Україні забезпечують ефективний контроль за переміщенням товарів через митний кордон, захист національних економічних інтересів та стимулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Основними нормативно-правовими актами, що регулюють митні процедури в Україні, є Митний кодекс України, Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" та численні підзаконні акти. Економічна теорія митного регулювання визначає його основні функції та принципи, а теорія митних режимів забезпечує розуміння різних способів переміщення товарів через митний кордон.

2. Засади митного регулювання в ЄС базуються на єдиному Митному кодексі Союзу, що встановлює загальні правила та процедури для ввезення, вивезення та транзиту товарів. Основні митні процедури, такі як випуск у вільний обіг, транзит та експорт, забезпечують ефективний контроль за переміщенням товарів та сприяють розвитку міжнародної торгівлі. Митні режими, включаючи тимчасове ввезення, переробку на митній території та митний склад, дозволяють підприємствам оптимізувати витрати та підвищувати конкурентоспроможність. Крім Митного кодексу ЄС, митне регулювання в ЄС здійснюється на основі додаткових та виконавчих актів. Додаткові акти деталізують окремі положення кодексу, надаючи роз'яснення щодо процедур і вимог, тоді як виконавчі акти встановлюють технічні правила для впровадження окремих положень кодексу.

3. Митні режими в ЄС є ключовими інструментами регулювання зовнішньоторговельної діяльності, що сприяють ефективному управлінню торговельними потоками, захисту національних інтересів та стимулюванню внутрішнього виробництва. Вони забезпечують прозорість та контроль за переміщенням товарів, сприяють економічному розвитку та інтеграції ЄС у світову економіку. Уніфіковані правила та гармонізовані процедури забезпечують спрощення торгівлі між країнами-членами та з третіми країнами. Для України, що прагне інтеграції в європейський економічний простір, досвід ЄС у регулюванні митних режимів є цінним прикладом для наслідування та адаптації.

4. Аналіз унійних та неунійних товарів у ЄС показує, що вони є важливими елементами регулювання внутрішнього ринку та міжнародної торгівлі. Унійні товари забезпечують вільний обіг та спрощення торговельних процедур в межах ЄС, що сприяє економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності. Неунійні товари, з іншого боку, вимагають суворих митних процедур для забезпечення відповідності стандартам ЄС, що забезпечує захист внутрішнього ринку від небезпечних та неякісних товарів. Для забезпечення ефективності регулювання унійних та неунійних товарів необхідно продовжувати вдосконалювати митне законодавство та забезпечувати його відповідність міжнародним стандартам.

5. Митні режими є невід'ємною частиною зовнішньоекономічної діяльності України, забезпечуючи ефективне регулювання торгівлі, розвиток економіки та митну безпеку. Наразі їх налічується 14, а митні платежі складають 18,75 % надходжень до бюджету. Найбільшу частку надходжень до бюджету забезпечує митний режим імпорту, тоді як експорт стимулює надходження валюти в країну. Детальний аналіз застосування митних режимів показує їх важливу роль у підтримці конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародних ринках. Однак для подальшого розвитку митної системи необхідно вирішити наявні виклики та активно впроваджувати сучасні технології та методи управління.

6. Гармонізація митної політики України зі стандартами ЄС є важливим етапом на шляху інтеграції України до європейського економічного простору. Аналіз поточного стану гармонізації показує, що Україна досягла значних успіхів, але ще залишається багато викликів, які потребують вирішення. Основні перспективи гармонізації пов'язані з вдосконаленням законодавчої бази, технічною модернізацією митних органів, боротьбою з корупцією та підвищенням кваліфікації митних працівників. Реалізація цих заходів дозволить забезпечити ефективне функціонування митної системи України відповідно до європейських стандартів та сприятиме розвитку зовнішньої торгівлі та економіки в цілому.

Гармонізація митної політики України зі стандартами ЄС має значний потенціал для покращення економічної ситуації та інтеграції країни до європейського економічного простору. Однак, цей процес потребує рішучих дій та ресурсів. Основними перспективами є:

1. Економічна інтеграція: Гармонізація митних процедур сприятиме розширенню торговельних зв'язків з країнами ЄС, залученню іноземних інвестицій та зростанню обсягів експорту.

2. Підвищення конкурентоспроможності: Спрощення митних процедур та зменшення адміністративного навантаження підвищить конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародних ринках.

3. Покращення бізнес-клімату: Прозорі та ефективні митні процедури сприятимуть зниженню рівня корупції та створенню сприятливого бізнес-клімату.

4. Зміцнення співпраці з ЄС: Гармонізація митної політики сприятиме зміцненню співпраці з ЄС у сфері митного контролю та безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамів М. Є., Коць І. І. Митні режими Європейського Союзу: сутність, типологія та особливості застосування // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, № 2 (8), 2022 р. Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/dec/29551/220972maket-348-355.pdf>
2. Антикорупційна програма Державної митної служби України на 2020-2022 роки. URL:<https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/Antykoruptsijna-programa-Derzhmytshluzhby-1.pdf> (дата звернення 01.02.2024).
3. Антикорупційні заходи у митних органах України. Transparency International. (2023). Режим доступу: <https://transparency.org.ua/anti-corruption-measures-in-ukrainian-customs>
4. Безмитні тарифні квоти та їх використання. Євроінтеграційний портал. 27.09.2023 р. URL: <http://eu-ua.org/zonavilnoi-torhivli/bezmytni-taryfni-kvoty-ta-yihnie-vykorystannia>
5. Державна митна служба України. (2020). Програма навчання митних службовців. Режим доступу: <https://customs.gov.ua/navchannia-mitnykh-sluzhbovtsiv>
6. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану: Постанова КМУ від 20.03.2022 р. № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2022-%D0%BF#Text>
7. Дмитрієв Ю. Корупційні ризики у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави. Вісник. Право знати все про податки і збори. 2015. № 14 (14). URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/8207?issue=209> (дата звернення 25.01.2023)

8. Дрозд О. Ю. Митний режим транзиту: адаптація до європейського митного регулювання // Правова позиція, № 3 (40), 2023. С. 155-159. Режим доступу: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/6291>
9. Дрозд О. Ю. Митний режим транзиту: адаптація до європейського митного регулювання. Правова позиція, № 3 (40), 2023. С. 155-159.
10. ЄвроІнвест. (2023). Відкриття нового заводу в Україні. Режим доступу: <https://euroinvest.ua/vykryttia-novoho-zavodu-v-ukrayini>
11. Європейська бізнес асоціація. (2022). Експорт аграрної продукції до ЄС. Retrieved from <https://eba.com.ua/eksport-agrarnoyi-produktsiyi-do-yes>
12. Зоріна О.Г. Правове регулювання переміщення ветеринарних препаратів через митний кордон України: дисерт. докт. філософії 081 «Право». Харків, 2023. 215 с
13. Коваленко Н. Поняття та ознаки адміністративно-правового режиму. Адміністративне право і процес. 2020. № 1. С. 106–110.
14. Кормич Б.А., Коваль Н.О. Митне право: навчально-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2021. 132 с.
15. Коробенко С.В. Ризики вчинення посадовими особами митних органів корупційних дій. Актуальні проблеми правового забезпечення протидії злочинності: тези доп. Учасників наук.-практ. семін. (м. Харків, 14 травня 2020 р.). Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С. 41–44.
16. Лемеха Р. Класифікація митних режимів за національним і європейським законодавством: уніфікація підходів у контексті євроінтеграції. // Адміністративне право і процес, № 10, 2020 р. С.118–124.
17. Лемеха Р. Правове регулювання митних режимів у Європейському Союзі: позитивний досвід для України // ISSN 2353-8406 Knowledge, Education, Law, Management, 2020 № 3 (31), vol. 1. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.42>

18. Лемеха Р. Теоретико-методологічні засади митних режимів в Україні // Право і суспільство, № 5, 2020 р. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.5.11>
19. Марчак Д., Маркуц Ю. Податкові пільги. Кого та в якому обсязі субсидує Україна через надання податкових пільг? Київська школа економіки. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/12/CPFG-Podatkovipilgi_doslidzhennya_30.11-1.pdf
20. "Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення: 10.03.2024)."
21. Митний кодекс України. (2019). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
22. Митні питання та сприяння торгівлі. Євроінтеграційний портал. 31.01.2024. URL: <http://eu-ua.org/yevrointehratsiia/mytni-pytannia-ta-spryiannia-torhivli>
23. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур: міжнародний документ від 18.05.2073. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643 (дата звернення: 01.04.2024).
24. Пай І.І. Запобігання корупційним ризикам при здійсненні митних процедур: типологія та ознаки // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024 Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/30-3.pdf>
25. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації: Постанова КМУ від 09.04.2022 р. № 426. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text>
26. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text (дата звернення: 18.03.2024).

27. Резнік І.М. Правове регулювання переміщення товарів через митний кордон України: монографія / за ред. М.Г. Шульги. Харків: Оберіг, 2015. 192 с.
28. Світовий банк. (2023). Оцінка митної інфраструктури в Україні. Режим доступу: <https://worldbank.org/assessment-of-customs-infrastructure-in-ukraine>
29. Сідляр В. Проблеми та перспективи митного регулювання в Україні в умовах війни // Дев'яті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія: збірник наукових праць м. Тернопіль, 17 листопада 2023 року. Режим доступу:
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49436/1/%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%A1%D1%96%D0%B4%D0%BB%D1%8F%D1%80.pdf>
30. ТехМаш. (2023). Конкурентоспроможність продукції на ринку ЄС. Режим доступу: <https://techmash.ua/competitiveness-in-eu-market>
31. Тучак Т.В. Могильська М.О. Особливості застосування митних режимів в умовах інтеграції до ЄС // Східна Європа: економіка, бізнес та управління, випуск 6(17) 2018, с 52-55
32. Шонія Б. Г. Адаптація митного законодавства України до норм Європейського Союзу. // Академічні візії, №22, 2023 р. Режим доступу: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/599>
33. Юринець О. В. Пріоритетні проблеми роботи митних органів України в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції. // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, № 3(1), 2021 р. С. 96–103
34. European Commission. (2020). Customs and Trade. Режим доступу: https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs_en
35. European Commission. Taxation and Custom Union. 2024. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customsprocedures_en.

36. Kormych, B. (2017) Mytni rezhymy abo mytni protsedury: yevropeys'ki standarty terminolohiyi ta klasyfikatsiyi [Customs regimes or customs procedures: European standards of terminology and classification]. Lex portus, 2, 142–153. (in Ukrainian)

37. Regulation (EC) No 648/2005 of The European Parliament and of the Council, of 13 April 2005 amending Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code. URL: <https://eurlex.europa.eu/eli/reg/2005/648/oj> (access: 21.04.2024).

38. Regulation (EU) No 952/2013 of The European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0952&rid=1> (access: 10.05.2024).

39. TheUnionCustomsCode(UCC) URL:https://taxation-customs.ec.europa.eu/union-customs-code-ucc-introduction_en

40. Union Customs Code. (2013). Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0952>

41. Кваліфікаційна робота бакалавра: методичні рекомендації до виконання для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Міжнародні економічні відносини», освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, С. А. Касьян, О. В. Ханова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 40 с. Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/16577>